

FUQAROLIK JAMIYATINI SHAKLLANTIRISH DAVRIDA YOSHLAR HUQUQIY MADANIYATINI YUKSALTIRISH MUAMMOLARI

A'zam Abdullayev

Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti dotsenti

Tel.: +99897-957-06-26.

O'zMU, f.f.d.prof., B.To'ychievning taqrizi asosida

Annotasiya

Maqolada fuqarolik jamiyati rivojida yoshlar ijtimoiy faolligining oshishi taraqqiyot omili ekanini nazariy va amaliy jihatdan tahlil etilib fuqarolik jamiyati tushunchasining zamonaviy ijtimoiy-falsafiy jihatlarini metodologik nuqtai nazardan shuningdek, fuqarolik jamiyati rivojida yoshlar ijtimoiy faolligining oshishi qonuniyatlari ochib berish, bu jarayonda innovasion g'oyalarning o'rnini ko'rsatishga va amaliy ko'rsatmalar berishga xarakat qilingan.

Kalit so'zlar: Fuqarolik jamiyati, demokratik jamiyat, huquq, huquqiy davlat, huquqiy ong, huquqiy madaniyat, ijtimoiy ong, shaxs tarbiyasi.

PROBLEMS OF RAISING THE LEGAL CULTURE OF YOUNG PEOPLE DURING THE FORMATION OF CIVIL SOCIETY

A'zam ABDULLAYEV,

Associate Professor of Tashkent State University of Economics

Phone: +99897-957-06-26.

Based on the review of UzMU, Ph.D. Prof. B. Toychiev

Annotation

The article theoretically and practically analyzes that the increase in the social activity of young people in the development of civil society is a factor of development, the modern socio-philosophical aspects of the concept of civil society from a methodological point of view, as well as the laws of the increase in the social activity of young people in the development of civil society, to show the place of innovative ideas in this process and give practical instructions. tried to give.

Key words: Civil society, democratic society, law, legal state, legal consciousness, legal culture, social consciousness, personality education.

Key words: civil society, democratic society, law, legal state, legal consciousness, legal culture, social consciousness, personality education.

Bugungi kunda Yangi O'zbekistonni barpo etar ekanmiz, jamiyat taraqqiyotida albatta, yoshlarning o'rni va ijtimoiy faolligi muhim ahamiyatga egadir. Jumladan,

yoshlar huquqiy faolligini ta’minlashda birinchi navbatda biz yoshlarda huquqiy madaniyatni shakllantirishimiz zarur.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoev huquqiy madaniyatning jamiyat hayotidagi ahamiyatini quyidagicha ta’kidlaydi: “... qonun ustuvorligini ta’minlashda huquqiy madaniyatni yuksaltirish, fuqarolarni qonunga hurmat ruhida tarbiyalash alohida ahamiyat kasb etadi”¹.

Albatta, Yangi O‘zbekistonda huquqiy madaniyatni tarkib toptirish sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishiga aylandi, desak xato bo‘lmaydi. Huquqiy madaniyat tushunchasiga batafsilroq to‘xtalal ekanmiz bir necha olimlarning ushbu tushunchaga bergan ta’riflarini ko‘rib chiqamiz: jumladan, U.Tadjixanov va A.Saidovlar “Huquqiy madaniyat xalqimizning azaliy an’analariga, udumlariga, tiliga, diniga, ruhiyatiga asoslangan holda – insof va iymon, adolat va qonuniylik, insonga yuksak hurmat va e’tibor, sabr-toqat kabi ma’rifat va haqiqat tuyg‘ularini ongimizga singdirishga xizmat qiladi. Shuning uchun ham kishilarning fikrini, dunyoqarashini mustaqilligimiz yo‘lida fidokorona mehnat qilishga yo‘naltirilgan huquqiy madaniyatni yuksaltirish hayotiy zaruratdir”², -deb ta’kidlaganlar. Huquqiy madaniyatning falsafiy tahlili bilan shug‘ullangan olim D.Q.Adilova quyidagicha mulohaza bildiradi. “... Huquqiy madaniyat – bu obektning yuridik tayyorgarligi darajasi va uning o‘z siyosiy, iqtisodiy va madaniy huquq hamda erkinliklarini amalga oshirishdir. Obektning huquqiy madaniyatining mezoni nafaqat uning yuridik va huquqiy normalarini bilishi, balki jamiyatning ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy hayotida faol ishtirok etishi hamdir”³. Tadqiqotchi E.O.Qodirov “Huquqiy madaniyat – shaxs va jamiyatning huquqiy faoliyat sohasida erishgan ijobiy darajalari holatini tavsiflovchi hamda subektning yuridik normalarga nisbatan huquqiy ongi va darajasining yuksalishi, shuningdek, davlat va fuqarolik jamiyati tomonidan fuqarolarning huquq va erkinliklari ta’minlanishining kafolatlanganligini anglatuvchi ijtimoiy hodisadir. Huquqiy madaniyat – ijtimoiy madaniyatning muhim tarkibiy qismi sanalib, jamiyat huquqiy ongi va huquqiy faoligi hamda yuridik norma va yuridik faoliyatning rivojlanganlik darajasi kabi tarkibiy qismlardan iborat. Jamiyat huquqiy madaniyati aholining huquqiy ongi qay darajada yuksalganligiga bevosita bog‘liq. Bu huquqiy madaniyatning dastlabki elementidir”⁴.

¹ Ш.М.Мирзиёев. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови // Халқ сўзи. – 2016. -8 декабр

² Таджиханов У., Саидов А. Ҳуқуқий маданият назарияси. Дарслик. 2 томли. 1-том / Масъул муҳаррир академик Ш.З.Ўразаев – Т.: Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 1998. – Б.7.

³ Адилова Д.К. Философские проблемы формирования правовой культуры у сельского населения. – Т., 2012. – С. 16

⁴ Қодиров Э.О. Ёшларнинг ҳуқуқий ва сиёсий маданиятини юксалтириш масалалари (академик лицей ва касб-хунара коллежлари мисолида) Юридик фанлари доктори илмий даражасини олиш учун ёзилган диссертация Тошкент. - 2019. Б. 21-22

Milliy odob-axloqdan kelib chiqqan mustahkam huquqiy madaniyatni rivojlantirish xalqimizdagi har bir shaxsning milliy istiqlol va mafkura tamoyillari asosida qurilgan jamiyatni rivojlantirishga qaratilgan dolzarb vazifasidir. Yoshlarimizni bilimli, faol fuqarolar etib tarbiyalash, ularning ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy faolligini oshirish kelajak taraqqiyotimiz yo‘lini belgilab olishda muhim ahamiyat kasb etadi. Prezident Sh. Mirziyoyev “Jamiyatda huquqiy ong va huquq madaniyatini tarbiyalash ta’lim va muhitda o‘z uzviy bog‘liqligini topadi”, deb to‘g‘ri ta’kidlagan.

Misol uchun, Kanadaning Kalgari shahridan 1 milliondan ortiq transport vositasi avtohalokatlari oqibatida 10 oy ichida 10 ta o‘limga guvoh bo‘lgan Kanadaning ta’sirchan misoli jamiyatimizda mas’uliyat va xavfsizlik madaniyatini rivojlantirishga kompleks yondashuv zarurligini ta’kidlaydi. .O‘zingiz solishtirib ko‘ring: jami 2 yarim milliyondan ziyod avtotransport mavjud bo‘lgan bizning yurtimizda esa. Shu davrda 1 ming 600 dan ortiq kishi avtohalokat qurboni bo‘lgan. Bu – og‘ir kulfat, katta yo‘qotish emasmi?!

Biz yo‘l harakati qoidalarini buzganlik uchun javobgarlikni kuchaytirdik. Lekin shuning o‘zi bilan muammoni to‘liq echish mumkinmi? Menimcha yo‘q!

Buning sababi jamiyatda huquqiy madaniyatning etarli darajada shakllanmagani bilan bevosita bog‘liq.

Biz jamiyatimizda huquqiy madaniyatni lozim darajada shakllantirmas ekanmiz, huquqbuzarlikka chek qo‘ymas ekanmiz, qonunni buzish holatlari davom etaveradi.

Qonunlarga hurmat odamlarimizning huquqiy ongi va madaniyati asosida shakllanadi. Ya’ni, ayrim kishilar jazodan qo‘rqib qonunga itoat etsa, boshqalar bolalikda olgan tarbiyasiga ko‘ra qonunni hurmat qiladi”.⁵

Ma’lumki, yurtimizda istiqbolli islohotlarning taqdiri va samarasi, sifatida milliy istiqlol g‘oyalarini yosh avlod ongi va qalbiga singdirish, amaliy faoliyat dasturiga aylantirish shaxs tarbiyasiga bog‘liq, buning uchun o‘sib kelayotgan yosh avlodni har tomonlama barkamol shaxs sifatida shakllantirishda huquqiy tarbiyaning rolini oshirish va hozirgi zamon taraqqiyotining asosiy hususiyatlarini chuqurroq o‘rganish milliy qadriyatlarni asrash va hatto kelgusi avlodlarga etkazib berish kabi vazifalarni amalga oshirish talab etiladi, chunki, fuqarolik jamiyatida ham huquqiy tarbiyaga amal qilinadi.

Shaxs tarbiyasi insoniyat jamiyatida asrlar davomida muhim hayotiy va ijtimoiy muammo sifatida qarab kelingan. Respublikamizning mustaqil rivojlanishi mobaynida davlatni boshqarish hamda demokratik islohotlarni amalga oshirishda fuqarolarning faol ishtirokini ta’minlash zarurligi ayon bo‘ldi. Zero, bu fuqarolik

⁵ Ш. Мирзиёев Нияти улуғ халқнинг иши ҳам улуғ, ҳаёти ёруғ ва келажаги фаровон бўлади Т.: “Ўзбекистон” НМИУ, 2019. – Б. 83.

jamiyatini barpo etishning asosiy talabi, adolatli huquqiy davlat qurishning birdan-bir manbaidir. Fuqarolik jamiyati, albatta, demokratik islohotlar orqali bosqichma-bosqich barpo etiladi. Shu nuqtai nazardan, davlat zimmasiga Prezidentimiz Sh.S. rahnamoligidan kelib chiqib, tashqi siyosat, mudofaa, mamlakatimiz va fuqarolar xavfsizligini ta'minlash, moliya va soliq tizimini takomillashtirish, qonunchilik va boshqa yo'naltirilgan masalalar kabi muhim milliy vazifalar yuklatilgan. Huquqiy davlat va fuqarolik jamiyatini rivojlantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lgan bu vazifalar fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari zimmasiga yuklatilishi, shu orqali mamlakatdagi barcha ijtimoiy institutlarning faollashishi zarur.

Huquqiy madaniyat evolyutsiyasi mustaqillik yo'lini aks ettiradi. Prezident Sh. Mirziyoyev “Mustaqillik bizga jahon hamjamiyatida teng huquqlilik berib, istiqbolli kelajagimizni sa'y-harakatlarimiz bilan barpo etish imkonini bermoqda” deb to'g'ri ta'kidlaydi. Mustaqillik yillarida erishgan yutuqlarimiz bizni milliy o'zlikni anglash va taraqqiyot sari undadi.

Yutuqlarimizni quchoqlash milliy tiklanish va taraqqiyot sari sayohatimizni asoslaydi. Mazkur betakror hujjat – Harakatlar strategiyasida belgilangan yuksak maqsadlarni amalga oshirishga intilishimiz xalqimiz oldida yangi imkoniyatlar va ufqlar nigohini ochib beradi.

Dunyo miqyosida raqobat keskinlashib borayotgan hozirgi murakkab davrda mamlakatimizni ilm-fan yutuqlari, yuqori texnologiyalar asosida modernizatsiya qilish va yangilash eng muhim vazifamizga aylanmoqda”⁶

Mustaqillik huquqiy madaniyatning negizidir. Shunga ko'ra mustaqillik poydevoriga qurilgan huquqiy madaniyat bu:

- o'z taqdirini o'zi belgilash huquqi;
- milliy boyliklarga egalik qilish huquqi;
- xalqimizga o'z milliy ma'naviyatiga tayanib yashash imkonini bergan

voqelik;

- tenglar ichida tenglik demokratik o'zgarishlarning kafolati demakdir;

O'zbekiston hukumatining yoshlar huquqiy madaniyatini va shakllantirish hamda rivojlantirish borasida olib borayotgan siyosati ikkita muhim vazifani hal etishni ko'zda tutadi.

Boy tarixiy an'analarimizni tiklash va yuksaltirish orqali milliy o'zligimizni jonlantirishga yo'naltirilgan ma'naviy yuksalish birinchi navbatdagi vazifadir. Bu bizning tarixiy kontekstimizda "huquqlar" tushunchasini chuqur qayta ko'rib chiqishni o'z ichiga oladi.

Yana bir muhim vazifa siyosiy va huquqiy jihatlariga taalluqli bo'lib, avvallari davlat organlariga tegishli bo'lgan huquq va majburiyatlarning katta qismi yoshlar

⁶ Шавкат Мирзиёев Нияти улуғ халқнинг иши ҳам улуғ, ҳаёти ёруғ ва келажаги фаровон бўлади Т.: “Ўзбекистон” НМИУ, 2019.-Б. 87-88

guruhlari, nodavlat notijorat tashkilotlari, partiyalar va ko‘ngillilar birlashmalariga o‘tkazib berilgan. Bu jamiyatimizni demokratlashtirish yo‘lidagi muhim qadam bo‘lib, ularga kvazisudial maqom berishdan dalolat beradi.

Mustaqillikning dastlabki yillarida jamiyat hayotining barcha jabhalarida demokratik islohotlarni rag‘batlantirish borasida salmoqli ishlar amalga oshirildi. O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi Senati qo‘mitasi huquqiy madaniyatni monitoring qilish va yuksaltirish, uni rivojlanayotgan bozor iqtisodiyotiga moslashtirish borasidagi tashabbuslarni ilgari surishda muhim rol o‘ynadi.

Biroq, bir nechta muhim kamchiliklar mavjud:

Birinchidan, turli sohalardagi mavjud tajriba va ijtimoiy jarayonlarni qamrab oluvchi keng qamrovli tadqiqotlar etishmasligi.

Ikkinchidan, O‘zbekiston yoshlarining huquqiy madaniyatini tartibga solishga mas‘ul bo‘lgan ijtimoiy-ta‘lim tizimining nazariy va huquqiy asoslari bo‘yicha to‘liq tadqiqotlarning yo‘qligi.

Uchinchidan, rivojlanayotgan fuqarolik jamiyatining asosi sifatida turli ijtimoiy tuzilmalar va nodavlat tashkilotlarni tarbiyalash zarurati.

To‘rtinchidan, yoshlarning ijtimoiy faolligini rag‘batlantiradigan jamoat tashkilotlarini chuqur o‘rganish va shu tushunchalar asosida ongli strategiyalarni ishlab chiqish zarur.

Beshinchidan, tarixiy barqarorlik va mustaqillikdan keyingi yoshlarning ijtimoiy faolligini ta‘minlash bilan bog‘liq masalalarni hal etish.

Shaxsning huquqiy madaniyati masalasi sotsiologlar, huquqshunoslar, faylasuflar, siyosatshunoslar, iqtisodchilar va tarixchilarning diqqat markazida bo‘ldi. Biroq, O‘zbekistondagi status-kvo, ijtimoiy-siyosiy dinamika va yangi qonunchilik asoslarini o‘rganuvchi maxsus tadqiqotlar juda kam.

Ushbu mavzu bo‘yicha mavjud adabiyotlarni ikki toifaga bo‘lish mumkin:

Birinchi toifaga kommunistik mafkuraga asoslangan, sovet tuzumi siyosatining kuchli ta‘siri ostida bo‘lgan, tanqidiy tekshiruvdan o‘tish kerak bo‘lgan asarlar kiradi.

Ikkinchi toifaga 1990-yillar boshida paydo bo‘lgan mustaqil tashkilotlarning mustaqillik sari o‘zgartiruvchi sayohati va shu davrdagi jamiyatdagi o‘zgarishlarni tasvirlaydigan ilmiy ishlar kiradi.

Ushbu muammolar yuzasidan tadqiqotlar o‘tkazgan mualliflarni uch guruhga, bo‘lish mumkin. Mustaqil Davlatlar Hamdo‘stligi olimlari; uzoq xorijiy davlatlar olimlari; O‘zbekiston Respublikasining olimlari; Mustaqil Davlatlar Hamdo‘stligi

olimlaridan S.A.Avakyan, G.V.Barabashev, V.I.Vasilev, Ye.N.Kozlov, M.A.Krasnov, O.E.Kutafin, I.I.Ovchinnikov, V.I.Postovoy, D.D.Ragulin, V.V.Tabolin, N.V.Fadeev, K.F.Sheremet kabi olimlar fuqarolarning huquqiy

madaniyatiga doir maxsus ilmiy tadqiqotlar o‘tkazganlar. Ilmiy ishimizda xorijiy davlatlar olimlarining ilmiy tadqiqotlari huquqiy madaniyat hodisalarini qiyosiy manbalar sifatida o‘rgandik.

O‘zbekiston Respublikasida ushbu mavzu bilan bog‘liq muammolarni tadqiq etgan, shuningdek, hozir ham faoliyat olib borayotgan ko‘pgina olimlar, xususan, O.Buriyev, M.Boydadayev, A.Vaxobov, Sh.Jalilov, R.Jumayev, Z.Islamov, K.Komilov, O.Xusanov, R.Nabiyev, R.Qayumov, M.Qirg‘izboev, M.Malliskiy, Sh.MamadaliYev, Sh.Maxmudbekov, X.Odilqoriyev, A.Saidov, U.Tadjixonov, R.Siddikov, R.Rurdiboyeva, A.Tulaganov, M.Fayziyev, T.Fayzullayev, E.Xalilov, U.Choriyorov, K.Qodirov kabilar fuqarolar huquqiy o‘z-o‘zini anglash muammolarining nazariy va amaliy jihatlarini ilmiy nuqtai nazardan tahlil qilganlar.

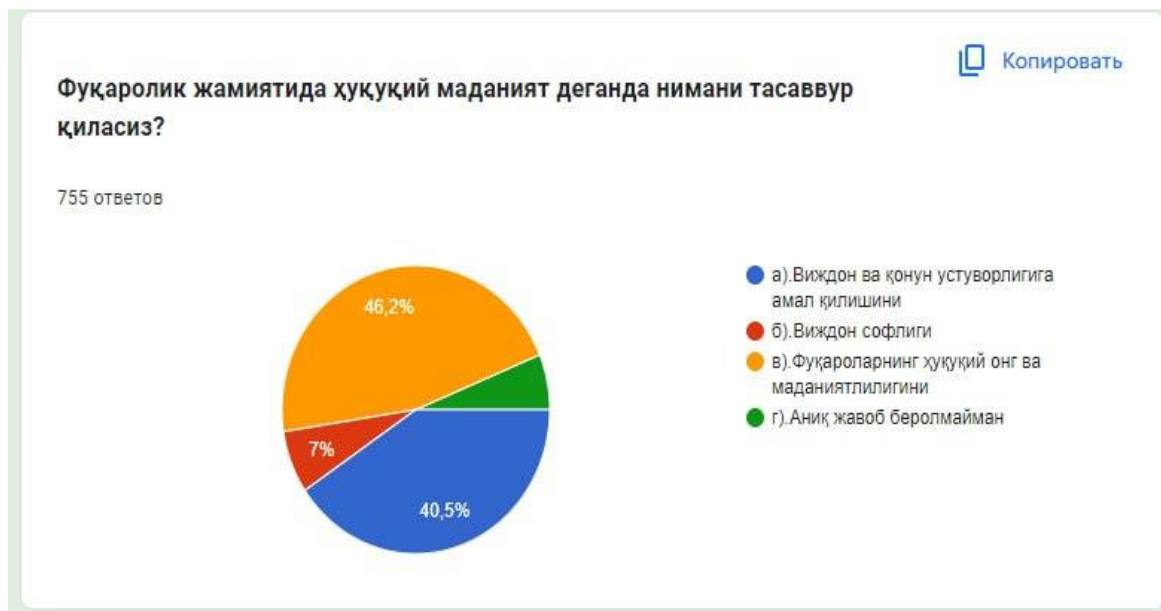
Demak huquqiy madaniyat masalasi dolzarb ilmiy muammo sifatida mamlakatimiz olimlari tomonidan bir necha yillardan buyon o‘rganib kelinmoqda. Jumladan, O.T.Husanov, A.T.To‘laganov va R.K.Qayumovlar fuqarolar huquqiy bilimlarini shakllantirishdan iborat vazifalar tomonidan amalga oshirilib kelinayotgan faoliyat bilan mahalliy davlat organlari o‘rtasidagi o‘zaro munosabatning tashkiliy-huquqiy jihatlarini, E.X.Xalilov, L.M.Boyko, K.Komilov, M.M.Fayziev, Z.M.Islamovlar- mavzuning umummetodologik jihatlarini, Sh.Maxmudbekov, O.Buriyev, M.G.Milliskiy va T.Fayzullayevlar-muammoning tarixiy jihatlarini, M.Qirg‘izboev va B.Ochilovlar- huquqiy madaniyatning xalqaro ijtimoiy jihatlarini R.Nabiyev esa ilmiy-empirik negizlarda tadqiq etganlar.

Ma’lumki, huquqiy madaniyatni shakllantrishda huquqiy tarbiya zarurdir. “Huquqiy tarbiya-bu davlat, jamoat tashkilotlari va alohida fuqarolarning huquqiy tajribani uzatish bo‘yicha maqsadga yo‘naltirilgan faoliyati; yuridik normalarga rioya qilish, bajarish va foydalanishni ta’minlovchi muayyan amaldagi qonun normalariga oid tasavvurlar, qarashlar, qadriyatli orientatsiya, yo‘l-yo‘riq olishni shakllantirish maqsadida inson ongi va xulq atvoriga tizimli ta’sir etish”⁷.

Ta’kidlash joizki, mazkur mualliflarning ilmiy asarlari tadqiq etilayotgan muammoni nazariy mushohada qilishda katta yordam ko‘rsatdi.

Ayni vaqtda, qayd etish zarurki, istiqlol yillarida amalga oshirilgan ulug‘vor faoliyatlar yuqorida qayd etilgan ilmiy ishlarda nisbatan o‘zining oz bo‘lsada ahamiyatini ifodalagan. Ayniqsa istiqlol davridagi yoshlar ongi, tafakkuridagi o‘zgarishlar evolyusiyasi, huquqiy madaniyatni shakllantirish bilan bog‘liq ko‘pgina muammolar o‘z echimini topgan. Shu boisdan ham pozitiv o‘zgarishlar jadal kechayotgan hozirgi davr nuqtai nazaridan mazkur dolzarb ijtimoiy muammoni yanada yahlit tadqiqot darajasida o‘rganishga harakat qilinmoqda.

⁷ Исломов З. Общество. Государство.Право. II. Книга вторая. Теория права.-Адолат.1988. - С. 96

Mavzu yuzasidan o‘tkazilgan sotsiologik tadqiqotda 755 ta respondentlarning Fuqarolik jamiyatida xuquqiy madaniyat deganda nimani tasavvur qilasiz? degan savolga respondentlarning 46.5% foizi fuqarolarning xuquqiy ong va madaniyatligini etirof etgan bo‘lsa, 40.5 vijdon va qonun ustuvorligiga amal qilishini deb to‘xtalgan bo‘lsa, 7 % foizi Vijdon sofligiga bog‘liq deb ko‘rsatadi. Respondentlarning fikridan ko‘rish mumkinki, bugungi kunda Fuqarolik jamiyatida xuquqiy madaniyat fuqarolarning xuquqiy ong va madaniyatligiga ko‘proq e‘tibor berayotganini ko‘rishimiz mumkin.

Istiqlol davrida yoshlar huquqiy madaniyatini shakllantirishning tarixiy va nazariy asoslarini hamda bu sohada to‘plangan tajribalarni ilmiy tahlil qilish asosida O‘zbekistonda fuqarolarning va ayniqsa yoshlarning o‘zini-o‘zi anglash tizimini ilmiy o‘rganish, mavjud tajribalarni umumlashtirish, ijtimoiy jarayonlar tendensiyasiga pozitiv yo‘nalish bag‘ishlashga asoslangan chora-tadbirlarni ishlab chiqishdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun bir qator muhim vazifalarni hal qilish kerak:

- O‘zbekiston Respublikasida fuqarolar o‘rtasida rivojlanayotgan huquqiy madaniyat tizimining tub mohiyati va o‘ziga xos tomonlarini o‘rganish, uning fuqarolik jamiyatini rivojlantirishdagi rolini belgilash va uning istiqboldagi yo‘nalishlarini belgilash.

- huquqiy madaniyat paradigmasini tashkil etuvchi tarkibi, asoslari va o‘ziga xos xususiyatlarini chuqur o‘rganish.

- huquqiy madaniyatga xos bo‘lgan etakchi tamoyillar va ko‘p qirrali funksiyalarni tahlil qilish.

- huquqiy madaniyatga oid xalqaro huquqiy asoslar, hujjatlar va jahon sub'ektlari va xorijiy davlatlar amaliyotini qiyosiy o'rganish va tahlil qilish bilan shug'ullanish.

- yoshlarning huquqiy madaniyatini yuksaltirishda yuzaga keladigan nazariy va amaliy vazifalarni aniqlash va ularni yuksaltirish bo'yicha tegishli tavsiyalar ishlab chiqish.

- mavjud huquqiy madaniyat tizimini takomillashtirish va yuksaltirishga qaratilgan har tomonlama ilmiy va amaliy fikrlarni shakllantirish.

O'z mohiyatiga ko'ra, fuqarolar, xususan, yoshlar o'rtasida huquqiy madaniyatni yuksaltirish, huquqiy ongni tarbiyalash doimiy va hayotiy jarayondir. Bu intilishlar nafaqat hozirgi kunning bevosita ehtiyojlariga mos keladi, balki davlat va jamiyatning strategik maqsadlari va uzoq muddatli manfaatlari bilan uzviy bog'liqdir. Huquqni muhofaza qilish organlari huquqiy ongni tarbiyalash, shaxs xavfsizligini ta'minlash va jamiyat taraqqiyotini rag'batlantirishga qaratilgan sa'y-harakatlarni tashkil etish va muvofiqlashtirishda asosiy organ bo'lib xizmat qiladi. Ularning salmoqli tashabbuslari, jumladan, ibratli ta'lim natijalari ommaviy axborot vositalarida muntazam yoritib kelinmoqda. Huquq-tartibot idoralari xodimlari va rahbarlari ishtirokidagi muntazam suhbatlar, shuningdek, telefon orqali suhbatlar va mahalliy hokimiyat va ommaviy axborot vositalari orqali fuqarolarning shaxsiy ishtiroki kabi to'g'ridan-to'g'ri muloqot usullarini amalga oshirish ularning shaffoflik va faollikka sodiqligini ta'kidlaydi.

Prezident Shavkat Mirziyoyevning bayonotlarida miqdoriy ko'rsatkichlarni sifat ko'rsatkichlariga aylantirish zarurligi ta'kidlangan. Ushbu o'zgarish ommaviy axborot vositalarining to'rtinchi hokimiyat sifatidagi muhim rolini ta'kidlab, milliy media landshaftida turli nuqtai nazar va fikrlar zarurligini yoritib beradi. Turli nuqtai nazarlarga intilish bizning media makonimizda doimiy talab bo'lib qolmoqda. Bu o'rinda axborot kommunikativ tizimning jamiyat hayotidagi o'rni tobora salmoqli bosimga ega bo'lib borayotganligini nazarda tutmoq kerak”⁸.

Darhaqiqat, har qanday mamlakatda halqning erkin yashashi, farovon turmush tarziga ega bo'lishi, xohish-irodasini amalga oshirilishini, ezgu niyatlarini ro'yobga chiqishi uchun huquqiy jihatdan ta'minlangan bo'lishi lozim, ya'ni kafolati bo'lishi kerak. Kafolat esa mamlakat taraqqiyotini, davlat mustaqilligini insonlar birligini ta'minlashga qaratilgan bo'lishi shart. Avvalo bu kafolat asosiy qonun konstitutsiyada aks etgan bo'lishi kerak. Chunki davlat mamlakatimizda yashayotgan har bir fuqaro kelajagining ana shu konstitutsiya o'zini har bir moddasida ko'rsatadi. Konstitutsiyada o'ta muhim tomonlar aks etib bu muhim tomonlar yo'nalishlariga qarab boshqa qonunlar orqali ifodalanadi. Demak, qonunlar faqat bitta emas balki o'nlab yuzlab bo'lishi mumkin. Shu o'rinda ularni o'rganish madaniyati zaruriyatga aylanadi. Fuqarolik jamiyatida hali erkinlik, o'z-turmush tarzini o'zi belgilash, adolat yuzasidan faoliyat yuritishi, insonlarni kamsitish harakatidan uzoq bo'lish, e'tiqodni hurmat qilish kabilar ustuvor bo'lishi talab etiladi.

⁸ Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб интизом ва шахсий жавобгарлик-ҳар бир раҳбар Фаолиятини кундалик қоидаси бўлиши керак. Т.Ўзбекистон, 2017. – Б.45-47

ADABIYOTLAR:

1. Anikin A.V. Adam Smit (izdaniye na russkom 1968, na nemeskom 1990).
2. A. Xolbekov, U. Idivov M. Sosiologiya (izoxlilug‘at- ma‘lumotnoma) Toshkent. Abu Ali Ibn Sino nomidagi tibiyot nashriyoti. 1999 y. –B.110-41
3. Nersesyans V. S. Huquqfalsafasi. (ma’sulmuharrir: A. X Saidov. T, «Adolat», 2003. Uchinchi bob. –B. 201-223.
4. Politologiya. Sovremennaya demokratiya [Tekst]: uchebnoye posobiye /N.A.Malyutin. – M., 2009.
5. Jurayev N, Azizov Sh. «Ijtimoiyot asoslari» (shaxsvajamiyat). Ma’rifat, madadkornashriyoti. - Toshkent, 2003,43 bet.
6. Jo‘rayev N. Yangilanishlar konsepsiyasi: Yaratilishi, evolyusiyasi va amaliyoti (**mas’ul** muharrir: M.Bekmurodov).- T.: “Ma’naviyat”, 2002. - 80 b.
7. Belyayeva N. Chto ostalos posle Grajdanskogo foruma Opublikovano v **jurnale**: «Neprikosnovenniy zapas» 2003, №2(28)
8. Odilqoriyev H. Konstitusiya va fuqarolik jamiyati. T.; “SHARQ”, 2002-175 b.
9. Romanenko M.L. “Sosialno – politicheskiye texnologii razresheniye konfliktov grajdanskogo obshchestva: Ekzestensialnyye alternativy sovremennoy Rossii na poroge tretyego tysyachiletiya”. Monografiya Mosk. Un-ta 1999.
10. Bajinov M.A. Grajdanskoye obshestvo i mestnyye samoupravleniye: opit konseptualnogo analiza. Vest Mosk. Un-ta 1999. № 12.
11. IB Masharipov. Governing bodies in the development of civil society: problems and solutions. European Journal of Business Startups and Open Society | ISSN: 2795-9228
12. Masharipov IB. Development Factors of Non-Governmental Organizations as Institutions of Civil Society. European Journal of Learning on History and Social Sciences. 2023;1(1):140-6.
13. Masharipov IB. Theoretical Foundations of the Development of Modern Civil Society Institutions in a Democratic Legal State. International journal on economics, finance and sustainable development.;5:134-46.